

Mama, wat is dat voor bloem?

Papa, wat is dat voor vogel? Wat doet hij? Waarom? Wat eet hij? Kinderen hebben eenvoudige vragen. Ouders hebben vaak ook een eenvoudig antwoord: 'Dat weet ik niet, schat.' Herken je jezelf hier misschien in? Dan is dit echt een boek voor jou.

Veel mensen weten tegenwoordig nog maar heel weinig over wat er buiten groeit en bloeit, kruipt en vliegt en vaak zijn het dan de kinderen die met deze 'gevreesde' vragen de gebrekkige kennis blootleggen. Dat is weliswaar niet dramatisch, maar soms wel wat pijnlijk. Het is namelijk heel leuk om planten en dieren die we buiten tegenkomen te kunnen benoemen en er iets over te kunnen vertellen. Je zult merken dat dit niet alleen leuk is voor de kinderen, maar dat je het zelf ook fijn vindt om meer te weten en te begrijpen. Dit boek is daarom 'voor de hele familie' en dat geldt ook voor opa en oma, voor ooms en tantes, voor iedereen die samen onderweg is en tijdens wandelingen meer wil beleven.

Alle schrijvers van natuurgidsen hebben het probleem dat ze de 'juiste' planten- en diersoorten moeten kiezen voor de inhoudsopgave. Hoewel een groot aantal dieren en planten steeds minder vaak voorkomt, zijn er gelukkig nog steeds zoveel dat ze niet allemaal in zo'n boek passen. Wij hebben ons daarom beperkt tot de soorten die we vaak tegenkomen, die opvallen of die gewoon bekend zijn en daarom in deze gids niet

mogen ontbreken. We hebben vissen en andere waterdieren, die moeilijker te zien zijn, en soorten die alleen voorkomen in de bergen en langs de kust, dus in een beperkt gebied, niet opgenomen. Daarvoor zijn er goede natuurgidsen. En die moet je ook gebruiken als je bijvoorbeeld paddenstoelen wilt verzamelen; daarvoor is dit boek niet geschikt.

Om de planten gemakkelijk te kunnen vinden, hebben we ze ingedeeld in groepen die ook de leek heel goed kan herkennen en deze getypeerd met pictogrammen die je boven aan de bladzijden en in de inhoudsopgave vindt. De grens tussen verschillende groepen is echter niet altijd eenvoudig en voor deskundigen soms vast ongebruikelijk – maar voor deze mensen is dit boek ook niet gemaakt. Bovendien is dit ook een 'blader'boek, waarin je gericht iets kunt opzoeken, en dat ook uitnodigt om door te snuffelen en nieuwe dingen te ontdekken.

Bij iedere planten- en diersoort vind je een korte beschrijving met alle belangrijke informatie. Daarbij hebben we vaktermen omzeild. Alleen de tekens voor mannetje (♂), vrouwtje (♀) en doorsnede (Ø) konden vanwege ruimtegebrek niet worden weggelaten. De begeleidende teksten vertellen zo onderhoudend mogelijk interessante dingen, geven aan waarop je moet letten, verklaren relaties en stimuleren om zelf te gaan kijken.

We hebben ook niet vermeld welke dieren en planten beschermd zijn, want dat kan regionaal verschillen en we moeten in principe altijd voorzichtig omgaan

met de natuur. Dat betekent niet dat je nooit een boeket bloemen mag plukken of dieren af en toe mag oppakken. Een klein kruipend diertje op je huid voelen is een fantastische belevenis en om zo'n klein diertje van dichtbij te kunnen bekijken zijn er handige bekerloepen die de diertjes niet beschadigen. Hetzelfde geldt ook voor de verrekijker; kinderen zijn altijd heel enthousiast over het effect hiervan. Een kleine 'uitrusting' maakt de avonturen dan ook nog intenser. En als de belangstelling dan groeit, zijn er prachtige boeken die nog meer informatie geven, bijvoorbeeld over diersporen en vogelveren, maar ook cd's met vogelgeluiden en nog veel meer.

Wij hebben de ervaringen die wij hier doorgeven verzameld tijdens onze avonturen met onze (intussen volwas-

sen) kinderen. Wij hadden het voordeel dat we allebei bioloog zijn. We hebben echter nooit 'lesgegeven in de buitenlucht'. Onze kinderen hebben ons laten zien wat zij interessant, spannend, leuk of 'cool' vonden en waar zij zich over verbaasden. Zo hebben ze ons 'gedwongen' hun vragen zo te beantwoorden dat zij tevreden waren en niet op een manier die vanuit bepaalde pedagogische standpunten misschien beter zou zijn. We zijn hen daar dankbaar voor en daarom dragen wij dit boek ook aan hen op.

Als je het boek in de praktijk gaat testen, hopen wij dat je profiteert van onze ervaringen en dat je veel plezier en voldoening beleeft aan het samen ontdekken en beleven.

Wilhelm en Dorothee Eisenreich

Wijngaardslak

Helix pomatia

Kenmerken

Bolrond huisje, maximaal 5 windingen. Bruinachtig met meestal onduidelijke strepen. Ø 5 cm. Lijf tot 10 cm lang. Aan de kop 2 paar voelsprietten, de bovenste langer dan de onderste.

Leefgebied

Vochtige gemengde bossen, weilanden, wijngaarden en tuinen.

Voedsel

Planten of delen ervan die met behulp van een rasp tong in stukjes worden gescheurd.

Slakken glijden elegant vooruit op een slijmspoor dat ze zelf maken. Datgene waarmee ze zich voortbewegen, noemen we de voet en aan de voorkant daarvan zit de kop. Al het andere dragen ze op hun rug mee in het slakkenhuis. De voelsprietten kunnen naar binnen worden getrokken als de vingers van een handschoen! Dat gebeurt als de slak een hindernis raakt of als wij hem – voorzichtig – aanraken. Aan de lange voelsprietten zie je een zwart puntje – dat is het oog. Echt goed kunnen slakken daarmee niet zien.

Kameleonspin

Misumena vatia

Kenmerken

Zoals alle spinnen 4 paar poten, de twee voorste langer. Driehoekig rond achterlijf in verschillende kleuren (wit, geel of geelgroen), ♂ kleiner (4 mm) dan ♀ (10 mm).

Leefgebied

Zonnige bospaden, weilanden en droge grasvelden.

Voedsel

Bijen, vliegen, vlinders en kevers. Ook prooien die groter zijn dan de spin zelf.

Een kameleonspin vinden is echt iets voor spoorzoekers! Meestal zien we eerst bijen of vlinders die levenloos aan een bloem hangen. Dan pas ontdekken we dat ze zich in de klauwen bevinden van een kleine struikrover die ze daar heeft overvallen. Kameleonspinnen bouwen geen web, maar zijn meesters in het verstoppertje en door hun schutkleur zijn ze gecamoufleerd op bloemen en bladeren. Deze kameleonspin kan zijn kleur zelfs veranderen. Als er dan een insect in zijn buurt komt, is er geen ont-snappen meer aan.

Kleine vos

Aglais urticae

Kenmerken

Spanwijdte 4-5 cm. Vleugels aan de bovenkant zijn fel oranje-rood met zwarte vlekken. De buitenste randen van de vleugels hebben een donkere, met blauw ingelegde rand met boogjes.

Leefgebied

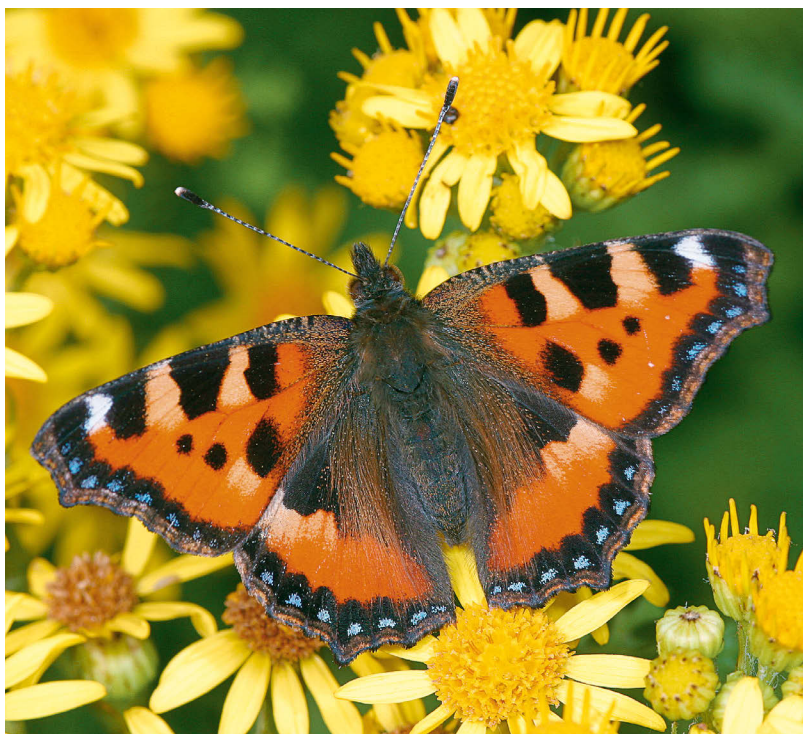
Open terrein en tuinen. 2 generaties, maart-oktober.

Rupsen

Tot 3 cm lang. Zwart met gele lengtestrepen en doornen. Alleen op brandnetels.

Waarom heet een vlinder vos?

Nou, vanwege zijn vosrode kleur. Hij is nog vaak te zien en ook zijn rupsen vinden we vaak – en altijd op brandnetels. Ze eten namelijk niets anders. De brandharen deren ze totaal niet. Als voorbeeld zien we hier de ontwikkeling van een vlinder: eerst de rups, die zich verpopt als hij volwassen is. In deze pop voltrekt zich de verandering tot vlinder, die dan uit de pop kruipt, zijn samengevouwen vleugels ‘oppompt’ en aan zijn eerste vlucht begint. Altijd weer een groot wonder!

Ooievaar

Ciconia ciconia

Kenmerken

Grote, zwart-witte steltloper met lange rode poten en rode, sterke snavel. Vliegt met gestrekte hals.

Leefgebied

Vochtige weiden, moerasgebieden, ondiep water, maar ook open cultuurlandschap. Trekvogel.

Voedsel

Muizen, insecten, regenwormen en kikkers.

Broedtijd

April-juli. 1 broedsel, 3-5 eieren.

De ooievaar wordt bij ons gezien als geluksbode en is een van onze populairste vogels. Niet alleen omdat hij de kindjes zou brengen, maar ook omdat hij graag in de buurt van mensen is en nestelt op huizen. Voor het zoeken van voer heeft hij grotere vochtige gebieden nodig en die zijn de laatste tientallen jaren helaas vaak verwoest. Waar die nog wel aanwezig zijn, is zijn wereld intact gebleven en daar zijn soms echte 'ooievaarsdorpen' met veel nesten. De stellen begroeten elkaar met een luid geklepper van de snavels.

Witte kwikstaart

Motacilla alba

Kenmerken

Ongeveer zo groot als een merel maar met lange staart. ♂ en ♀ zijn zwart-wit-grijs. Het broedkleed van met zwarte achterkop en nek.

Leefgebied

Vochtig cultuurlandschap in de buurt van dorpen en steden.

Trekvogel.

Voedsel

Insecten, spinnen en wormen.

Broedtijd

April-augustus. 1-2 broedsels, 5-6 eieren.

Kwikstaarten hebben lange, zwart-wit-grijze poten en een opvallend lange staart, die ze voortdurend op en neer wippen. We noemen ze ook wel akkermannetje omdat ze vaak de ploeg volgen, want daar is immers altijd iets voedzaams te vinden. Verder houdt hij van vochtig terrein. Hij is vrijwel altijd op de grond te vinden, waar hij met snelle trippelpasjes wegrent als een kleine wezel, en nooit vergeet om mooi met zijn staart te wippen. Als ze vliegen, doen ze dat in een golvende beweging.

Huismus en ringmus

Passer domesticus en *Passer montanus*

Kenmerken

Grijs en bruin gevederd. ♂ van de huismus bovenkant kop donker-grijs, geel en borst zwart; ♀ onopvallend. Bij de ringmus zijn ♂ en ♀ gelijk, met bruine bovenkant kop en zwarte oorvlek.

Leefgebied

Huismus bij menselijke bebouwing, ringmus daarbuiten. Standvogel.

Voedsel

Plantaardig voedsel, ook insecten.

Broedtijd

April-juli. 2-3 broedsels, 4-6 eieren.

Er zijn twee verschillende mussen! De huismus werd vroeger bestreden als schadelijk omdat men hem de graankorrels niet gunde en toch is hij de mens overal gevolgd. Hij komt bijna overal op de wereld voor. Omdat men hem ook verdreven heeft uit zijn broedplaatsen op huizen, is hij in de steden vrij zeldzaam geworden. De ringmus, die te herkennen is aan de vlek op de wangen, leeft meestal niet in de buurt van mensen; hij leeft in struikgewas op velden en broedt in boomholtes, maar hij komt toch ook al voor in tuinen.

